

Не ставлячи під сумнів той факт, що українці вважаються слов'янським народом, а Україна розташована у географічному центрі Європи, втім хотілось би зазначити. По-перше, етногенез українського народу відбувався при постійному сусідстві кочовиків Степу, населеного тюркськими етносами. По-друге, ці етноси вже в силу свого географічного розташування просто не могли, прямо чи опосередковано, не брати участі в цьому етногенезі. Але, на жаль, ці факти, як у минулому, так і сьогодні, майже не заслуговували на увагу з боку вчених істориків та етнографів, які займалися дослідженням історії України. І все ж таки заради справедливості слід сказати, що ще за часів Радянського Союзу деякі дослідники степових етносів, такі як Л. Гумільов, С. Плетньова, Р. Подольний, А. Хазанов у своїх дослідженнях наводили цікаві факти і робили сміливі припущення щодо подальшої долі печенігів, торків, берендеїв, половців наприкінці їх історичного існування як етносів. Але ці припущення в більшості випадків робились в рамках розгляду певного кочового етносу без ув'язання з проблемами етногенезу інших народів і насамперед українців. Певний виняток при розгляді даної теми становлять праці Знойко, однак, на жаль, за традицією, що встановилась ще за радянських часів, його особистість сприймається якось осторонь від офіційної науки, а вживання його прізвища серед науковців вважається ознакою "дурного тону".

Наприкінці хотілось би привернути увагу науковців з різних галузей гуманітарної науки — істориків, етнографів, філологів, лінгвістів — на актуальність розгляду даної проблеми в умовах незалежності України.

Актуальність цієї проблеми стає ще більш ваговою, звертаючи увагу на сучасне геополітичне становище України. А саме, проблема кримських татар в умовах Кримської автономії, відносини з Туреччиною, а також побудова якісно нових політичних, економічних та культурних відносин з молодими державами Центральної та Середньої Азії, насамперед з Казахстаном та Туркменистаном.

МУЗЕЙ ЯК ПІДСИСТЕМА МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

Ю. Омельченко (кафедра культурології та археології НаУКМА)

Системний підхід до вивчення музейної справи, що застосовується в сучасному музеєзнавстві, дозволив по-новому з'ясувати її сутність і структуру. Нині у музейній справі

вбачаємо трирівневу систему успадкування історико-культурних цінностей. Вона складається з супідрядних підсистем: 1) предмет музейного значення (ПМЗ) як носій соціально значущої інформації; 2) музей як засіб її комунікації; 3) музейне будівництво. Що це справді так, підтверджує Закон України “Про музеї та музейну справу” (1995 р.), хоча в нормативному акті понятійний апарат дещо відмінний від музеєзнавчого.

Осередням системи музейництва є підсистема музей, підґрунтям останнього — музейні предмети (МП), об’єднані в колекції у зібранні. У процесі прилучення до зібрання ПМЗ набуває статусу МП через визначення, атрибуцію, наукову обробку, систематизацію, класифікацію, інтерпретацію, нарешті, з’ясування музейної цінності, тобто значення предмета для музейного використання. Оскільки це здійснюється на сучасному науково-методичному рівні, відбуваються зміни у характері інформації, носієм якої був ПМЗ у побутово-соціальній сфері. Інформація МП більш об’єктивна, очищена від перекручень, науково організована. Гарантією цього є комплексний характер музейної роботи, що виявляється у щільному зв’язку між її напрямками: фондовою, експозиційною, науково-просвітницькою. Всі вони пов’язані з реалізацією основних соціальних функцій музею (охоронною, науково-документаційною, дослідною, освітньо-виховною). Перший блок функцій пов’язаний із нагромадженням і збереженням інформації та її носіїв — першоджерел знань, збуджувачів емоцій. Реалізація наукової функції забезпечує оновлення та організацію інформації, готує її до використання у культурній сфері через свої специфічні канали комунікації (експозиційна та інші форми комунікації). Традиційна для класичного музею освітньо-виховна функція у наш час перетворилася на ядро культурно-просвітницької діяльності. Про це свідчить поступовий розвиток музейного джерелознавства та музейної педагогіки, що зосереджені на пошуку ефективних каналів комунікації інформації від різних типів і видів об’єктів (МП) до суб’єктів — представників різних прошарків суспільства. Відповідність інформації каналу її проходження забезпечує ефективність прилучення людини до історико-культурної спадщини. Вилучена із побутового середовища у вигляді ПМЗ, пройшовши через систему музею, науково оновлена історико-культурна інформація МП повертається до сфери своїх витоків, де часто виявляється у домузейних формах.

Тож музей як підсистема музейництва є вищою формою комунікації історико-культурних цінностей, що задовольняє

потреби суспільного розвитку, формуючи відповідний тип культури та особистості. При цьому музей забезпечує діалог культур, їх наступність, збагачує духовність сучасників. Важко уявити нашу сучасну культуру без музеїв — острівців штучно, але цілеспрямовано утворених зібраннями, що презентують і документують культури минулих часів та етносів, злилися з сучасною культурою в єдиний монолітний масив, “стратиграфія” якого свідчить по наступність.

Зважаючи на те, що весь досвід входить до складу традиції як засобу успадкування (бо щось втрачається), динамічні культури нагромаджують своєрідні резервуари пам’яті (музеї, архіви, бібліотеки, банки даних), — осереддя інформації та різного типу її носіїв, що чекають свого часу: коли виникне відповідна культурна потреба.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

О. Бондарець (кафедра культурології та археології НаУКМА)

1. Під час структурування навчальний предмет повинен відповідати ряду вимог: семіотичних, психолого-дидактичних, з боку науки, з боку майбутньої професійної діяльності (Вербицький, 1991, с.65). Таким чином, навчальний предмет стає динамічним, а система дидактичних форм, методів і засобів навчання моделює предметний і соціальний зміст професійної діяльності.

Особливість дисциплін гуманітарного профілю, зокрема культурологічних, полягає в тому, що вони прямо не орієнтовані на конкретну сферу діяльності. Мета кожного курсу багатоаспектна і визначається цілим рядом взаємопов’язаних завдань.

2. Одна із функцій змісту педагогічної підготовки (Дмитренко, Ричкова, Сивенко, 1996, с.124) — інтеграційна — по відношенню до професійно-орієнтованих дисциплін і методики їх викладання.

Курс методики викладання культурологічних дисциплін перебуває на стадії свого становлення як навчальна дисципліна. Її наукові основи — світоглядні, логічні, методологічні, психо-дидактичні.

3. Процес засвоєння понять як структурного елементу системи знань є складним і суперечливим.

Психолого-педагогічний аналіз процесу формування понять (Усова, 1988, с.8-21) свідчить про необхідність органі-